

Clarity and Confusion

שבועות תשע"ו

Sanctifier in Time - R. Jessler

2 נתיבות

WE HAVE ALREADY explained that the observance of Holy Days is much more than a pious remembrance of past events. It would be truer to say that on each festival we return to the original spiritual content of the day — to the sanctity of time which is made available to us now as it was then. My teacher and master, Rabbi Tzvi Hirsch Broide of Kelm, used to say that instead of seeing ourselves as stationary, with time passing by us, we should see ourselves as engaged on a cyclic journey through time. For example, the first Shabbat established, so to speak, a "station" in time whose name is "Shabbat." Each week we reach that same "station" — the very same rich spiritual ore which characterized the first Shabbat.

IT IS WELL-KNOWN that receiving the Torah was not merely a one-time historical event. In every generation, every year, every day, we have to receive the Torah anew.

איחא בספה"ק דכשם שהתורה הקי היא נצחית, כן קבלת התורה היא נצחית, שבכל שנה ושנה יש ביום הזה קבלת התורה מחודשת. זה שאנו אומרים בתפלה ובקידוש זמן מתן תורתנו, אין פירושו שיש קבע כעין זכר ליום שבו נתן לנו הקב"ה את התורה בלבו, אלא בכל שנה ושנה התג הקי הזה הוא זמן מתן תורתנו האידנא, וכו' יורדים ההארות של קבלת התורה. ולכן אע"פ שבצאת ישראל ממצרים הי' יום מתן תורה בו סיון, (עי' במג"א סי' תצד), מ"מ מיקרי יום ר' בסיון זמן מתן תורתנו, כי אין הכוונה על היום שניתנה בו או התורה, אלא לזמן בו מתחדשת בכל שנה נתינת התורה לפי הדור השנה והנפש, וכדאיתא מהאריז"ל עה"פ (שמות יט) משה ידבר והאלהים יענו בקול, משה דבר לא כתיב אלא משה ידבר וכו'. רמז להתחדשות קבלת התורה שבכל שנה.

קסח ע'חית ג'ז'ז'ז' ר'ח'ח' ע'חית נעשה ונשמע עבודת חג השבועות עבודה קנא

זאת היקנה מדריגת הקדיקים הקי הללו, שרלו מראות אלהים בחג הקי היר מיון שזכו להשיג את שער המשימם במדרגה גדולה. וכן שכן מה משימם השגות כאלה, אנו מאמינים כי הקריאה מעוררת הזמן, וכל פעם כאשר קורין פרשה זו, חוזר ונשנה מה שהיה אז צעת מתן תורתנו, ואנו מקבלים את המורה מחדש.

וכמו נמתן תורה כתיב, וקדשם היום ומת, שהזכרו בני ישראל להמתקן לקראתה, על ידי קדושה וטהרה, כן כל שנה נרביץ להמתקן לקראת היום הגדול והשגג זה. ואז לפני מתן תורה, לא יכלו להמתקן כי אם על ידי מלות פרישה, אבל אחר שקבלנו התורה, ההכנה היותר גדולה אל יום מתן תורה, היא עסק התורה גופא, כי העסק בתורה מביא את האדם לידי קדושה היותר גדולה, ומאיר את עיניו שיכול להתקרב אל ה', כמו שאמרנו חז"ל (אפי"ר ט) המאור שבה ממזירו למוטב,

והנה מצינו בספה"ק שהפליגו מאד בסגולת ימים אלו, אשר בכל שנה ושנה חוזר ונשנה כל עניני קבלת התורה בכללותה ובפרטותיה, כל הקדושות כל הסגולות וכל ההשפעות הגדולות ברוחניות ובגשמיות הכל חוזר ונשפע עלינו מחדש, וכמאור עינים (פ' יתרו) מביא זאת בשם כתבי האריז"ל, שבכל שנה ושנה בחג השבועות, מקבלים אנו התורה כמו שהיה בפעם הראשון שקיבלו ישראל את התורה, וביסוד ושורש העבודה (שער הצאן פרק י') כתב דבעת קריאת התורה כששומעין העשרת הדברות, צריכים לכוון כאילו עומדים עתה בהר סיני ממש ומקבלים התורה עכשיו, וכבר ציינו בספרים הקי מקור לכל זה מפסיקתא (הובא בילקוט שמעוני יתרו רמז רע"א) אמר הקב"ה לישראל: בני, היו קורין את הפרשה הזו בכל שנה, ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלין את התורה וכו' עכ"ל.

מהו באמת "ההוא יומא", מה אכן אירע ב"ההוא יומא", ומה קיבלנו ב"ההוא יומא"? כבר הזכרנו את הפלא כי דווקא היום הגדול הזה, יום מתן תורה נופל הוא בהרבה דברים משאר הימים הטובים: לחג זה אין כלל תאריך, בשונה מכל שאר המועדים אשר נקבעו בתאריך מסוים בחודש: פסח - י"ד ניסן, חג המצות - ט"ו בניסן, חג הסוכות - ט"ו תשרי. וכן המועדים: ראש השנה - ראשון לתשרי, יום הכיפורים - עשירי לתשרי וכן כולם זמנם נקבע ביום מסויים. ואילו חג השבועות אין לו תאריך או זמן מסויים, רק שהוא שייך לספירת העומר ונמשך ממנה - "וספרתם לכם ממחרת השבת... תספרו חמשים יום וגו'", ומובא בגמרא (ראש השנה ר' ב): "עצרת פעמים חמשה פעמים ששה פעמים שבעה הא כיצד שניהן מלאין חמשה שניהן חסרין שבעה אחד מלא ואחד חסר ששה". (ואמנם בזמנינו שאין מקדשין עפ"י הראיה חל בו' בסיון בכל שנה, אך כשקידשו על פי הראיה פעמים היה חל בה', פעמים בו', ופעמים בו'. לגבי הזמן שבו היה מתן תורה מצינו מחלוקת תנאים, חכמים ורבי יוסי, האם היה זה בו' היינו או רב' רב')

הוי שקוד - בבהילות וחפזון

זה הוא מה שאומר רבי אלעזר: "הוי שקוד ללמוד תורה", רבי אלעזר אינו בא לומר שצריך ללמוד תורה בשקידה, את זה כולנו יודעים גם ללא דברי ר' אלעזר. מה שבא רבי אלעזר לומר הוא כן: הצורה, האופן, בו ניגשים אל תורה, צריכה להיות באופן של "שקוד", שבלשון הקודש הוא לשון 'מהירות', כמו שקד, השקד נקרא כך כי הוא ממהר לפרוח. אומר רבי אלעזר: לימוד תורה צריך להינתן במהירות ובחפזון, בבהלה, בחרדה ובפתח.

שב איך שיוצא, אל תבדוק יותר מדאי אם הכסא נוח או שיש אינו נוח, יכול להיות שתשב באופן לא טוב ותפצע את ירך, בהחלט יתכן, הנה אצל רבא זה אכן קרה. שמעיה ואבטליון אומרים 'שיעור כללי', תעשה את הכל בשביל לשמוע - אפילו לטפס על גגות, "לא בשמים היא" - כתוב, ואומרים חז"ל (עירובין נ"ה א) שאם הייתה בשמים אתה צריך לעלות אחריה. יכול להיות שהשלג יקבור אותך, אצל הלל הזקן זה אכן קרה. גם אם אתה לא מוצא מקום למעיל, תשים אותו בכל מקום שתמצא, יכול להיות שאחר כך לא תמצא את המעיל, אצל רבי אלעזר זה אכן קרה: הוא ישב בשוק התחתון של ציפורי ובסוף מעילו היה בשוק העליון של ציפורי. אבל אין זמן למצוא מקום למעיל, משום ש"הוי שקוד ללמוד תורה". יכול להיות שאם תלך לשיבה להרבה זמן, כשתחזור לא תכיר את ילדיך ואף לא את אשתך, אצל בן חכנאי זה אכן קרה. וכך זה ראוי, משום ש"הוי שקוד ללמוד תורה".

והנה אימתי אתה יודע אם אתה שקוד או לא, מה הוא השיעור? התשובה היא: "ודע מה שתשיב לאפיקורס", השיעור הוא שאם יבוא אפיקורס על ירך, ויתחיל 'להטיף לך מוסר' - זה הוא השיעור, כנראה שאתה כבר במצב של "שקוד", שהרי לולא זה, לא היה מפריע לאפיקורס הלימוד שלך. אך כל זמן שאתה "מסתדר" עם האפיקורס, כנראה איך מספיק במצב "שקוד", אך בו צריך שצריך להיחל לעזור בך: 'ככה לומדים? איך אחראי, איפה המעיל? היכן הכובע? וכי ככה עושים? מטפסים על גגות, מועכים אצבעות? זהו סימן שאתה כבר במצב של "שקוד ללמוד תורה", והראיה - שהאפיקורסים נטפלים אליך.

הוי שקוד ללמוד תורה ודע מה שתשיב לאפיקורס

ובכדי לבאר כל זה נקדים הקדמה חשובה: כתוב במשנה (אבות פ"ב מ"ד): "רב אלעזר אומר הוי שקוד ללמוד תורה ודע מה שתשיב לאפיקורס", ולכאורה משנה זו פלא גדול יש בה: ראשית, לכאורה תמוה מה שרבי אלעזר מלמדנו כי צריך לשקוד על התורה, וכי נצרכת משנה בשביל כך, והרי כך כתוב (יהושע א, ח): "לא ימוש ספר התורה הזה מפך והגית בו יומם ולילה". וחז"ל דרשו (יומא פ"ט ב): "ודברת בם" - "ולא בדברים בטלים".

דבר נוסף הטעון ביאור בדברי משנה זו: מה היא השייכות בין הרישא והסיפא של המשנה - "הוי שקוד ללמוד תורה" - "ודע מה שתשיב לאפיקורס",

וכי מה שצריך ללמוד תורה זה בכדי לדעת מה יש לענות לאפיקורסים? והלא צריך ללמוד תורה, כי צריך ללמוד תורה! ובוודאי אין תכלית הלימוד כדי לדעת מה לענות לאפיקורסים.

עמא פיזיא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו

הגמרא (שבת פ"ח א) מספרת: "ההוא מינא דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא ויתבה אצבעתא דידיה תותי כרעא וקא מייץ בהו וקא מבען אצבעתיה דמא אמר ליה עמא פיזיא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו אכתי בפחזותייכו קיימיתו ברישא איבעיא לכו למשמע אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו".

רבא היה מעיין בסוגיא, ומרוב שקיעותו בלימוד הסוגיא לא שם לב שהוא יושב באופן זה שידו הייתה מונחת תחת רגלו, ואצבעות ידיו נמעכו עד שהיו זבות-דם. בדיוק באותו זמן עבר שם מין - צדוקי - וראה זאת. כשראה את המחזה הזה אמר לו: הנה אחד מבני העם הפזיז הזה שהקדמתם את פיכם לאודניכם. אנשים פיזיזים - עושים הכל הפוך, לא לפי הסדר הטבעי של הדברים. ככה התנהגתם במעמד הר סיני, ועד היום ממשיכים אתם באותו מהלך של פיזיות, של להיות 'לא נורמליים'. במעמד הר סיני אמרתם 'נעשה ונשמע', והרי זה אינו הסדר כפי שצריך להיות. קודם כל צריך להיות 'נשמע' ואזי תוכלו לראות אם יכולים אתם לקבל או לא, ואח"כ תאמרו 'נעשה'. מי שאומר 'נעשה' ואח"כ 'נשמע', דומה הוא למי שחותם על צ'ק פתוח ומוסר אותו לאחר מבלי לדעת איזה סכום יכתוב שם אותו אדם.

גם כאן - אומר הצדוקי לרבא - הלימוד שלך מביא אותך למצב המסכן את חיך ואינך שם לב לכך כלל, עוד זמן מה יאזל הדם מגופך ותמות. מדוע אמרתם נעשה ונשמע? הרי אין אתם יכולים לעמוד בכך. צורת ההתייחסות שלכם לתורה מביאה אתכם לידי התנהגויות בלתי סבירות, לא שגרתיות ולא מקובלות.

שהובאו בגמרא. לכן, התורה ניתנה באימה ביראה ברתת וביזע. זו היא צורתה, כך היה מעמד הר סיני, וזו היא הצורה האמיתית. ורבא התנהג כך, והצדוקי שראה אותו אמר נכון: הנה יהודי של מעמד הר סיני.

מבוהלים ודחופים - בדבר המלך

והאמת שזה הוא פסוק מפורש במגילת אסתר (ח, ט): "הרצים רכבי הרכב האחשתרנים יצאו מבוהלים ודחופים בדבר המלך". מדוע שליחי האגרות של אחשורוש היו מבוהלים ודחופים? התשובה היא: "בדבר המלך", כי הם החזיקו אגרת מהמלך. תורה - זה דבר המלך! תורה עניינה, דבר ומכתב המלך, מה המלך אמר ומה התכוון במכתב עוז ששלח לנו. ולכן העיסוק בתורה הוא בחינת "מבוהלים ודחופים בדבר המלך".

ניסן	שמות	לימודי	שיח
		ר' נ' מ' ג' פ' ח' ט'	

the marriage between Hashem and the Jewish People also have threatened to bury them if they didn't accept the Torah? Would a *chassan* threaten his *kallah* under their *chuppah* that if she didn't marry him, she'd be buried there?

The Baal HaTanya, *cy"o*, resolves the apparent contradiction by explaining that it was precisely the fierce love between Hashem and the Jewish People revealed at that time that forced them to accept the Torah (*Likutei Torah, Parshas Re'eih*, p.22).

The *pesukim* in *Shir Hashirim* continue to describe the love between Hashem and the Jewish People: "For love is as strong as death... its coals are coals of fire of the flame of Hashem. Many waters cannot extinguish the [fire of this] love" (8:6). The Jewish People's love for Hashem is as strong as death: they would rather die than give up their love for Hashem. The love of a Jew for Hashem is likened to a flame. "The candle of Hashem is the soul of man" — just as a flame always burns upward, even if doing so will cause it to be extinguished, so, too, the Jewish *neshamah* always yearns to draw closer to Hashem, and a Jew is even willing to give his life to fulfill this yearning.

At Har Sinai, the inner essence of the Jewish *neshamah* was revealed for the first time, and the Jews' fierce love for Hashem flared up openly. It was this intense love that forced the Jews to accept the Torah. The situation can be compared to that of a *kallah* who tells her *chassan* at their *chuppah*, "If you don't marry me, I can't go on living; my love for you is so great." The deep love of the Jews to Hashem "under the apple tree" — at Har Sinai — was what compelled them to accept the Torah. Otherwise, they felt, what was there to live for?

Ever since *Mattan Torah*, this intense love for Hashem is ingrained in our soul. "Its coals are coals of fire" — just as coals sustain fire for a long time, our love for Hashem is always retained deep inside us, even when we don't feel it.

We go through times of *hester*, when we don't feel a sense of yearning to serve Hashem and we don't feel any spiritual elevation in our prayers and mitzvos, and it seems to us that we've been distanced from Hashem. However, even in the darkest times, the deepest part of our essence, the *chelek Eloka mima'al*, is still there within us, always longing for Hashem, its Source (*Tanya, Likutei Amarim* 1:16).

Deep within our souls, we are happy to do Hashem's will, even when we don't feel that this elevates us. Sometimes, it is the body that wants to experience pleasure from a heartfelt, uplifting prayer and passionately performed mitzvos. We don't always have to struggle and try to force ourselves to experience joy and passion in our *avodas Hashem*; rather, we should continue to serve Hashem with *emunah* and inner calm. We have to know that Torah and mitzvos connect us to Hashem, even when we don't feel it. This belief itself connects us to the *kedushah* of our mitzvos.

ממשך הרמח"ל: "והנה צריך שיבוש משפלותו האנושי וירעש מדוממותו יתברך, והנה יגל מאד מחלקו הטוב שזכה לזה, אך ברעדה, כמו שכתבתי. ונכלל בזה שלא ישב בקלות ראש, ולא ינהג שום מנהג בזיון, לא בדבריה ולא בספריה, וידע לפני מי עומד ומתעסק" - היחס שמתבקש מהמהות של התורה האלוקית, הוא שאתה בקשר ישיר עם הקב"ה

עכשיו נוכל להבין מה ששאלנו איך זה כי לחג השבועות, אין לו שם, אף לא תאריך, ולא איזו מצוה. אך היות והרמח"ל אומר, שמכל ההשפעות שיש בבריאה, ההשפעה שהיא הכי קרובה לקב"ה בעצמו, דהיינו, שהתורה זה הדבר הכי קרוב והכי שייך והכי מתחבר בשבילנו לה' יתברך. וכמו שאי אפשר לדמות את הקב"ה לשום דבר, אין מחשבה ותפיסה בה' יתברך, וכמאמר הנביא (ישעיה מ, כה): "אל מי תדמוני ואשוה יאמר קדוש". והתורה האלוקית שבעולם הזה, היא הכי שייכת וקרובה לקב"ה, וכמו שהקב"ה אינו מוגבל ח"ו בשום הגבלה, כך גם את התורה אי אפשר להגביל אותה בשום תחום, לא במקום, לא בתאריך, ולא בשם.

ותלמודו בידו ששבעות ק"א סכח

ועדיין אנו מחוסרים הבנה: מהי פשרה של אותה קבלת תורה אשר לה אנו נדרשים מידי שנה? כלום לא קבלנו את התורה ושומרים אנו אותה מכח קבלתנו דאז?

למה, אפוא, נדרשים אנו עוד מידי שנה?

על כרחך שאין אנו נדרשים אלא להפנים יותר ויותר את קבלת התורה ההיסטורית. הדבר דומה למה שנדרש מאתנו בחג פסח, אשר הוא חג האמונה. שכן גם שם יכול השואל לשאול: וכי מאחר שאנו מאמינים בני מאמינים ומצווים על כך בכל ימות השנה, מה אם כן התחדש עתה בחג הפסח? ופשוט הוא שאין אנו מצווים אלא לתרגל את האמונה הפשוטה, ללבן אותה ולהפנים אותה יותר ויותר. עלינו לחוש טוב את היותו של בורא עולם, את מידת השכר והעונש ולחיות לאורן של ידיעות אלו.

וכבר אמר אחד מגדולי המוסר, כי המרחק שבין "ידיעת היום" ובין "ההשבות אל לבבך" הוא כחוט השערה ויותר ממרחק שבין שמים לארץ.

ואף כאן כן הוא. אמנם קבלנו את התורה והננו מושבעים ועומדים מהר סיני לקיימה. אלא שמכל מקום אין זאת אלא בבחינת "ידיעת היום". החזרה השנתית הנדרשת כאן היא כדי שנשיב את הדבר אל ליבנו. עלינו להתבונן, כי קבלת התורה אשר נעשתה על ידינו לפני אלפי שנים אינה ענין למסורת גרידא, מקור לפולקלור ולהווי חיים, חס ושלום, אלא קבלה לדרך חיים שונה, המשפיעה באורח שונה על כל תחום ופינה מפינת חיינו, עד שאין לנו כל חיים מבלעדיה.

עלינו לזכור כי ללא התורה אין לנו חיים. לא רק לומר כי אם אין לנו תורה, אזי למה לנו חיים, כי אם לחשוב שאם אין לנו תורה אין לנו כלל חיים.

הדבר מזכיר את אותו גאון אשר הרופאים אטרו עליו את הלימוד, אך הוא התבטא: ללמוד - אי אפשר, אך לא ללמוד - עוד יותר אי אפשר...

זה צריך להיות מבטו של היהודי על לימוד התורה. עליו לדעת כי התורה היא נשמת רוח חיים. כי ללא התורה אין לו חיים.

ACQUIRING TORAH

On Shavuot we have to work in order to receive the Torah. We have to struggle to acquire it in our hearts. We have to appreciate its truths as unchangeable verities. Although during the Exodus Israel experienced many miracles, the nation still harbored lingering doubts about Mosheh's mission. Miracles do not possess the power to convince. Only when they heard God's voice at Sinai was doubt replaced by absolute certainty. So too, when we learn Torah today and especially at Shavuot time, can we, if we wish, still hear that same voice.

LIFE OR DEATH IN TORAH

We may hear God's voice, but we still have to absorb its message. The one sure means of absorbing it is to want to absorb it. A child can be coaxed to eat but he cannot be forced to eat. If he is determined to reject the food he is given, he has one sure defense: he can spit it out or as a last resort he can vomit it up. Similarly, accumulation of Torah in the mind without willing acceptance in the heart can be dangerous. This is a situation which can easily lead to rejection and rebellion, since the unpurified will resents the demands inherent in Torah knowledge.

Our Rabbis warned against this danger when they told us that though the Torah can be life-giving, it can also be lethal. How can one conceive of our holy Torah — "our life and the length of our days" — ever being lethal? "Rava said, 'It is life-giving to those who approach it with their right hand; it is poisonous to those who approach it with their left'" (Shabbat 88b). The "right-handed" approach, explains Rashi, means "to delve into it with all one's strength, and to be concerned with discovering its secrets; a person's main strength lies in his right hand." From this it follows that the left-handed approach

is a half-hearted approach, where one's interest is not fully engaged.

This half-hearted approach is dangerous, as we indicated above, because it can lead, God forbid, to rejection of the Torah.

The way to acquire Torah, therefore, is to learn it in depth, with excitement and a sense of discovery. In this way we will learn to appreciate the sweetness of Torah and this will penetrate the obtuseness of our hearts. Once we have absorbed Torah into our being, the Torah's own purity will cast its light into the dark recesses of our heart. A base of purity will be established from which we can advance to the ultimate goal — the achievement of *lishmah*.

206 □ LISTEN TO YOUR MESSAGES

21

But what about the *luri anochi*? Does it get at least an equal investment of time, energy and effort? Far be it from me to tell anyone not to enjoy his job, not to be a good lawyer, not to be a good professional. It would be wrong to do such a thing. A person has to give his all to everything important that he does. But that goes a thousandfold for his religious life, for his Jewishness, for his relationship with the Creator of the Universe. It is not enough to go through the motions. Something has to make your life tick, other than the job.

הלקה

חג השבועות

והלבוש

רמא

קריאה משה

של המורה, יקרה ותציעה עולה בגימט' שמת, חלב ודבש עם צ' הצבות עולה שמת, ע"י שמרגשים החציבות של תורה או המורה ולימודה מציא שמחה לאדם. [א' מהשומעים העיר, דבש חלב עולה רזון, שע"י הרגש זו יש לאדם רזון לחורה]. יכולים ללמוד תורה כחכמה, ולא להרגיש עד כמה יקרה היא המורה, ואז אינה מציאה שמחה. סימן לחורה שנלמד כראוי, ונבלע בציצורים היא השמחה הנכרת על פניו של אדם הלומד תורה. יש חלמידים המצטיינים בלימודים, הם מקבלים זיון של מאה אחוז על בחינות, אבל אין להם שמחה וסיפוק בלימודם, זה סימן שאינם מצינים כי המורה היא חייהם, ואינם מרגשים טעם חלב ודבש בתורה. וזה היא עבודת חג השבועות, לשמוח בלימוד המורה, לקבל עול המורה מתוך שמחה, ולכן עזרת עולה בגימט' וצת חלב ודבש כדאיחא בקפריס, כי לריכין להרגיש ביום הזה כי המורה הוא חלב ודבש.

בבלל צריכין להצין את החשיבות של לימוד המורה, חוס' (קדושין לה, ז ד"ה וילף) כשהוא מדבר על מצות תלמוד תורה כותב "יקרה ותציעה", צ' לשונות להגדיר מה הוא מצות לימוד המורה, תורה היא יקרה, דבר יקר מאוד שנותנים לאדם, דבר יקר שא"א לאדם לחיות בלעדה, וכמו"כ תורה היא חציבה, דבר מחוק שצריך האדם להרגיש עד כמה הוא חציב לו, תורה דומה לחלב ודבש כדכ' (שה"ש ד, יא) 'דבש וחלב תחת לשונך', חלב הוא דבר יקר, בלעדה אי אפשר למינוק ליגדל, ולכן שותין חלב בשבועות, לדע כי המורה היא חיינו, ואינו דבר שיכול האדם ליגדל בלעדה, ע"י המורה גדילים, ודבש הוא דבר מחוק, בתורה צריכין להרגיש המחיקות, צריך המורה להיות חציב אלל האדם.

שמחת האדם מלימוד המורה הוא רק כאשר מרגיש היקרות של המורה והחציבות

20

2891

פרק כב • קדושת ועבודת היום

• בחג השבועות ראוי שישמח בו האדם שמחה יתירה, מפני שהוא יום שניתנה בו תורה לישראל והכל מודים בקדושתו הגדול מקדושת שאר ימים טובים, הכל מודים בעצרת דבעינן 'לכם' (פסחים סח, ב), והטעם כדי לשמח הגוף שעוסק בתורה ובמצוות שניתנו ביום הזה, וכן מציינו (שם) במר בריה דרבנא דכולא שתא הוה יתיב בתעניתא בר ממעצרתא וכו'... וראוי לשמחו ולענגו בשמחת התורה יותר משאר חגים ומועדים" (סדר היום, עניני שבועות. יעו"ש באריכות).

22

"And you shall safeguard the statutes and laws that a person must do so that he may live by them." (Vayikra 18:5) The exact words are *vechai bahem*, so that he may live by them. The Chiddushei HaRim understands these words to mean that a person has to draw his *chiyus*, his vitality, from the performance of the *mitzvos*. He can't just fulfill his obligations perfunctorily. They have to become his very breath of life.

23

People today are learning *Daf Yomi*. That's a wonderful thing, a complete *daf* every day. But what has the *Daf Yomi* become? Has it become merely like saying *Tehillim* or *Ashrei*? Do we *daven* the *Daf Yomi*? Do people who have the ability to learn more content themselves with *Daf Yomi*, thinking that they've fulfilled their daily Torah study obligations and can now spend some time on other pursuits? Does learning *Daf Yomi* get them off the hook, so to speak?

People have to challenge themselves. For some, learning Daf Yomi even on a superficial level is without doubt a tremendous achievement. For others, simply learning a little Mishnayos is a daunting challenge. But if you're beyond that, then Daf Yomi does not get you off the hook. You have to plunge into the depths of the Yam HaTalmud with all your strength and skills. You have to live in it — and live from it.

It is not enough to get your thrills, your excitement, your exhilaration from your career. You have to get at least as much from the luri anochi. Because if you don't, that Jewish room in your house will remain bare and unfurnished.

How do we assure that we have that Jewish spark in our lives? We have to set goals for ourselves, to develop absorbing projects, whether in learning or chessed or any other duar ruchnius. Even rabbis know that they must become involved in important projects if they don't want to fall into a rut in their Jewishness. If it's not learning, then it can be creating a bikur cholim or hachnassas orchim organization, raising money for hachnassas kallah, or even getting involved in shidduchim.

דאורייתא

שבועות

בוצינא

קעד

28

רצה שתשובה זו תיעשה ברצון בני ישראל ולא בכפייה, וזה נלמד ממה שנאמר שם (פסוק ט) 'אם שמוע תשמעו, ואיתא במכילתא דרבי ישמעאל (ימו פ"י ט) 'רבי ישמעאל אומר, כל אם ואם שבתורה רשות'. למדנו אם כן שהשי"ת שלח את משה בחירו שישאל את פי בני ישראל אם רוצים הם לקבל את התורה ובאופן זה של תשובה מרצון, אם לאו, ולבני ישראל היתה יכולת הבחירה לבחור בטוב ובהפך הטוב, והם יכלו לומר שאינם רוצים לקבל התורה, וכמו שהמקדש את האשה צריך שתאמר 'רוצה אני, ובלא זה אין הקידושין יכולין לחול, דאי אפשר לקדש את האשה בעל כרחא, ואפילו בן נח אינו יכול לישא אשה בעל כרחא, וכמו שפסק הרמב"ם (א"ט ט, ט) 'אם רצה היא והוא לישא'. כך גם בני ישראל קודם שקיבלו את התורה היו צריכים לומר רוצים אנחנו, ובאמת כשבא משה רבינו בשליחות זו לבני ישראל, ושאלם אם רוצים הם לשוכ בתשובה על עבירות שבידן ולקבל את התורה, מיד התקיימו בני ישראל וצעקו ואמרו יחדיו כולי עלמא כאיש אחד בלב אחד 'כל אשר דיבר ה' נעשה, היינו שהבינו שבאפשרותם לשוב עתה בתשובה שלימה על מנת לקבל עליהם עול תורה ומצוות, ועל זה אמרו 'כל אשר דיבר ה' נעשה', תיבת כל היינו קבלת עול תורה מתוך תשובה גמורה.

לעם את דברי ה', ואז עלה משה שוב אל האלקים להשיב את דברי העם, ועל זה נאמר 'ויגד משה'. והדבר צ"ע, מדוע לא נאמר להדיא שמש"ר חזר ואמר לעם את דברי ה', והעם החזירו לו תשובה, ובפסוק עצמו לא משמע שירד כלל בינתים. ויעויין בספה"ק צרור המור מה שהאריך בזה ובשאר מפרשי התורה.

אין ועתה אלא תשובה

והנה האוה"ח הק' כתב על הפסוק 'הזה בזה' ל' יעתה אם וגו' אומרו ועתה, על דרך אומרם ז"ל אין ועתה אלא תשובה, כי לצד שהיו ישראל מלוכלכים בחרמי העונות אשר קדמו להם, וגם החדשים מקרוב באו בהמראתם, ככתוב בתורה כמה פרטי חטאים, במן, בשליו, בשבת, במים, וכאשר רצה אל עליון לתת התורה זכה וברה, יסוד הקדושה והטהרה ורוחניות הרוחניות, צוה להם שיחזרו בתשובה אפילו מחטא קל, וכבר קדם לנו מאמרם ז"ל (קידושין מט.) בדין המקדש את האשה על מנת שהוא צדיק גמור ונמצא רשע שקידושיו קידושין, כי חיישינן שמא עשה תשובה ובאמצעות תשובתו יקרא צדיק. ע"כ.

ונראה להוסיף על דברי קדשו כדלהלן, הנה הקב"ה רצה שבני ישראל יעשו תשובה על העוונות שבידם, אך

לפי האמור - שבכל שבועות זורח אור תורה חדש בעולם - נמצא, שחג השבועות הוא "יום הדין" לענינים רוחניים, שכן כל ההשגות ברוחניות והאזרות והקדושות במשך השנה תלויות בזמן מתן תורתנו, בו נקבע אם האור יתגלה לאדם ויאיר עיניו, או שיהיה באתכסיה ובהסתר.

בהתבונן בענין נראה שתי נקודות שהן תלויות זו בזו: א. ביום זה דנים את האדם על התורה והמצוות שלא היו כדבעי במשך השנה שעברה. ב. בהתאם לכך, ביום זה נשפט האדם על המשך דרכו, לאלו השגות ואורות - בתורה ובעבודת ה' ובמצוות - יזכה בשנה הבאה.

והנה הדברים כפי שנתבארו באספקלריית מאורי הדורות ז"ע:

26

"בכל שנה ושנה מקבל כל אחד מישראל בחג הזה כל מה שעתיד להבין ולחדש בתורה" (שם תלה).

"כמו דבראש השנה הוא יום הדין על כל באי עולם מי יזיה ומי ימות חלילה בגשמיות, כן בחג הקדוש העצרת הזה הוא יום הדין מכל עניני פרנסת וחיות הנפש, ואת מי להיות לו לעזר ולסעד שיהיה ביכולתו ללמוד בתורת ה' ברעת צלולה, ולאסקוי שמעתתא אליבא דהלכתא" (ישמח ישראל לשבועות אות י; ע"ש).

"בעצרת נידונין על פירות האילן" (ר"ה טז, א), נפשות ישראל הן הן פירותיו של עץ החיים הק', והן כל בחינות נפש רוח ונשמה וכו' ורבבות רבבות מדריגות בכל אחד ואחד, ובעצרת דנין כל אחד ואחד לאיזה בחינה יזכה" (ערוגת הכוסם פירשת אמור ד"ה וספרתם).

"יום זה מסוגל לאיש הנלכב לבקש ולחנן על נפשו שתמצא חלקה [בתורה] הנחלק לה בסיני" (צורר החיים לחג השבועות).

27

"זמן מתן תורתנו" חוזר ונשנה בכל שנה

שונה הוא חג השבועות משאר מועדי השנה, כי בעוד שבשאר מועדי השנה מתנוצץ רק 'מעין' האור שהאיר לישראל בימים ההם בזמן הזה, לא כן בחג השבועות חוזר ונשנה המצב של "קבלת התורה" במלואו, ובכל שנה מקבלים בני ישראל את התורה מחדש ביום זה (כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא ז"ע).

והענין יבואר בהרחבה בס"ד:

בספה"ק "מאור עינים" הקשה (פרשת יתרו): יש להבין "איך מקבלים התורה בכל שבועות, והלא כבר ניתנה", דהיינו, שהתורה והמצוות כבר ניתנו לישראל, והיאך אם כן שייך לומר "נותן התורה" בלשון הוה, ואיך שייך לקרוא את חג השבועות בתואר "זמן מתן תורתנו", הרי הכל כבר ניתן בעבר.

ומשני: "יש לומר, על פי מה שאמרו רבותינו ז"ל (פסיקתא דרב כהנא יב, כא): בכל יום יהיו בעיניך חדשים כיום שניתנה, ואת זה צריך לקבל עליו בכל שבועות". דהיינו, בכל שנה יש אור כללי חדש בתורה הק', ואור זה יפרד והיה לשס"ה ענפים, שבכל יום יש אור פרטי חדש המסתעף מהאור הכללי דשנה זו.

מעתה; בכל שנה ביום זה עלינו לקבל את אור התורה החדש המאיר בשנה זו. אולם, אור זה מוסתר ונכסוי, עקב זוהמת הגוף החומרי המבדילה בינינו לבין קונו, ומונעת מאתנו מלהשיגו.

לשם כך נדרש מן האדם לזכך חומרו ולהתקדש בקדושה של קבלת התורה - ואז יזכה לגילוי האור, בבחינת "גל עיני ואביטה נפלאות [האור המופלא והמכסה] מתורתך" (תהלים קיט, יח). ע"כ (רוע"ע נועם מגדים לחג השבועות).

הנה ידוע שהתורה הק' מתוקה מדבש ונופת צופים, וכל הפצץ לא ישוו בה, מעמה כי טוב סחרה, שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, ומי שרק זוכה לעבוד השלם הראשון, ה"כל התחלות קשות", וזכה עד מהרה להבטחת הש"ת ש"מכאן ואילך יערב לכם", באופן מופלא מאד, כי הקב"ה משיפע לו מתוקות ועירבות נפלאה בתורה הק', שאין לשער ואין לתאר, אבל עכ"ז כתב במאור עינים (פ' יתר) דעיקר מעלתן של ישראל שהקדימו נעשה לנשמע, לא היה כלל וכלל על מדרגת נעימות התורה, אלא אדרבה כוונתם היה דווקא על זמנים שלא ירגישו שום תענוג ושום חשק ללימוד התורה, ויהיה אצלם התורה בבחי' מיתה, כשלא מרגישים בה שום חיות, ככל זאת ישארו רבוקים בתורת ה', ללימוד אותה אפי' במצב שכותה, זה היה עיקר כוונתם בהקדמת נעשה לנשמע, שאפילו כשהמצוות הם בבחינת נעשה - עשה יבישה בלי שום התעוררות וחשקות הלב, ועדיין לא זכו לבחינת "נשמע" הרומז על הבנה והתעוררות וחשקות, עכ"ז לא יפרדו ממנו לעולם ויקיימו אותה כחפץ לב, ועל זה אמר ההיא מין לרכא (שבת פח.) עמא פוזא דקדמיותו פומיכו לאודנייכו, כי גוי לא יוכל להבין מושג כזה - לעבוד את הש"ת בלי שום הנאה וכלי שום חיות והתעוררות, ואצלו לעבוד את הש"ת בעבודה כזאת הוא בגדר עמא פוזא, אבל כלל ישראל הרבוקים באלוקהם ורוצים רק לעשות לו תענוג ונחת רוח מוכנים הם על הכל ומוסרים נפשם למענו כאש ובמים, לכן אין שום נפק"מ אצלם אם זהו בבחי' נעשה או בבחי' נשמע, והמאור עינים אף הוסיף דמי שעובד את ה' רק כשיש לו התעוררות בלב ועריבה לו עבודתו, הרי זה "תאוה כשאר תאוות", כי הוא עובד רק לעצמו מחמת כי נעים לו, אבל מי שעובד את ה' בכל עת ובכל מצב, עליו ראוי לומר שהוא עבד נאמן לה', והו עיני ה"נעשה ונשמע" שבני' קבלו עליהם.

ודבר זה חזר ונשנה בכל דור ודור, שהקב"ה רוצה לשמוע מאתנו אם מוכנים אנו לקבל על עצמינו ללימוד תורתו הק' לא רק בעת שזוכים אנו לתענוג גדול ולעריבות ומתוקות בלימודינו, אלא בכל מצב שיהיה, אפי' כשזה בבחי' נעשה, כשהלב סגור ומוסגר וגם המח מכוסה בעב הענוג, ככל זאת נתאמץ בכל יכולתינו להתניע בדברי תורתו גם בעת כזאת, ועל זה אנו אומרים בכל שנה ושנה מחדש "נעשה ונשמע", אנו מקדמים הנעשה לנשמע ואומרים להקב"ה שאנו מוכנים לעבדו באיזה מצב שיהיה, באש ובמים, בין כשעריב לנו הלימוד ובין כשהכל סגור ומוסגר, בבחי' "כל התחלות קשות", כי אנו עבדים נאמנים להקב"ה עד מיצוי דם הנפש, ולכן כתב בבית אברהם שהיו"ט הזה נקרא "שבועות" שהוא מלשון שבועות אימונים, כי כשלוקחים חילים חדשים לצבא, ורוצים להיות במוח שישארו כנאמנותם עד מיצוי דם הנפש, משבעים אותם שבועות אימונים, שיהיו

31
היגרת דרך קבלת עול תורה גלומה ב"עתה"

שלישה פסוקים שימשו כהקדמה לקבלת התורה. כנראה, שבפסוקים אלה כלולה קבלת עול תורה. 'אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. ועתה, אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי, והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ. ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל' (שמות יט, דו).

משה רבנו מסיים במילים "אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל", ודרשו חז"ל (מכלתא, הובא ברש"י) "אלה הדברים - לא פחות ולא יותר", פירושו של דבר, שבפסוקים אלה כלול הכל. אין לפחות ואין להוסיף. ננסה לעמוד על נקודה אחת, המוזכרת בפסוקים אלה.

"ועתה, אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי, והייתם לי סגולה מכל העמים, כי לי כל הארץ." רש"י מביא בשם המכלתא "אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות". לכאורה, מדוע מוסיפים חז"ל את המלה "עתה"? מה היה חסר אילו אמרו "אם תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך"? אלא שבאמת הקושיא איננה על המכלתא רק על הפסוק, שמשם

דייקו חז"ל דרשתם. בפסוק נאמר "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי" וכו'. ומה מתווסף במלה זו?

האהבה למצוה גורמת שיוסיף בה האדם. ואם כי שבמעשה המצוה עצמה אסור להוסיף, והמוסיף עובר בכל תוסף, הרי בנוגע למצוות ההגבלה שהוא ענין של זהירות, מצאנו שחסידים הראשונים היו פורשים משבעים שערים של היתר כדי שלא יפגעו בשער איסור. נתכונן כזה! אדם יודע כי עלול להיכשל ועושה לעצמו גדר וכדי שלא יכשל בגדר זה הוא מוסיף גדר על הגדר, ועל הגדר הזה שוב מוסיף גדר וכך הוא מוסיף גדר על גדר עד שהוא מגיע לשבעים נדרים! כי המפחד מן העכירה הושש לעצמו שיפול ויחזור ויפול למטה למטה עד שבעים נדרים.

* ומאחר שהוראה זו למדנו בסדר ההכנה לקבלת התורה, שמע מינה, כי מי שמסתפק ב"לצאת ידי חובתו" ההלכה, אינו ראוי עדיין לקבלת התורה. האוהב מצות תפלין אינו מסתפק בתפלין שאינן מהודרות.

כשם שהאוהב בגד אינו מסתפק בבגד שיוצאים בו ידי חובת בגד, אלא מדקדק בו דקדוק אחר דקדוק, ואם יש שם איזה קמט שאינו נראה לעין הוא מחזירו לאופן עד שיחזירנה לו. מהודר בכל פרטיו דקדוקיו וכוונותיו...

32
אם מתכוננים מתברר, שכל קבלת התורה מתקיימת במלה "ועתה". אדם יקבל על עצמו עול תורה - ברגע שיעמוד בפני נסיון גדול או מצב קשה חשוב בלבו: במצב זה איננו מסוגל להתמסר לתורה. כשעומד בפני נסיון כזה גדול, איננו יכול להתמסר לתורה. ברגע שיעבור המצב הקשה - אתמסר בכל כוחותי! באה התורה ומגלה לו: אין זו קבלת עול תורה! קבלת עול תורה פירושה - "עתה". עכשיו! במצב זה בו אני נמצא ברגע זה, - עלי לקבל על עצמי עול תורה! קבלת עול תורה פירושה, באיזה מצב שאמצא, לא אתן למצב להקפיד את לימוד התורה עד שיעבור אותו מצב, אלא מתוך המצב עצמו אחפש את הדרך אל הבורא עולם! "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי" פירושו - "אם עתה תקבלו עליכם". אם תקבלו עליכם עול תורה, במצב שאתם נתונים בו עכשיו, והרי כל החיים מורכבים מרובבות "עכשיו" - יערב לכם מכאן ואילך.

33
ה"עכשיו" הוא כה גורלי, שהלל היה אומר: "ואם לא עכשיו - אימתו" (פסם פ"א, טו). בפשטות מתפרשים דברי הלל, שהאדם נדרש לקרש את ה"עכשיו". רגע זה לעולם לא ישוב. ברגע שאבריו ישנם חיובים חדשים, הנוגדים מאותו רגע. אולי שייך לקיים המצוה, שעמדה בפניו, או לימוד הסוגיא - בזמן מאוחר יותר, אף שאין זה בטוח כלל, שהרי "אל תאמר לכשאפנה אשנה - שמא לא תפנה" (פסם פ"א, טו), אך אפילו יקיימנה או וילמד הסוגיא שרצה לקמדה, מכל מקום אותו רגע לעולם לא ישוב. אך יש בדברי הלל נקודה פנימית יותר. כאשר עומד בפני האדם קושי מסוים, שמחמתו מבטל הוא לימודו או תפילתו, אומר לו הלל: "אם לא עכשיו" - אם אינך מסוגל לקבל על עצמך עול תורה עכשיו, במצב בו אתה עומד, אם כן "אימתו"? הרי כל החיים רוויי קשיים ולעולם לא תגיע למצב בו תהיה משוחרר לחלוטין מקשיים, ואם לא תנסה למצוא את הדרך אל הבורא עולם, מתוך המצב בו אתה נמצא - אם כן אימתו!?

בזה מתבארים היטב דברי המדרש (קהל א, א), המתאר את דברי דוד המלך מ"ן כצל עובר - "כצילן של דבורים שאין בו ממש של כלום", דהיינו שהחיים מורכבים ממליארדים חלקי שניות, שכל אחד הוא מציאות החיים, דהיינו שכל החיים מורכבים מ"עכשיו".

limited to time or special opportunities. They are always accessible; they just have to come to mind. For example, we can always give charity, with no limitations in time or circumstances. We could distribute charity all day every day if we so desired, as there are no special conditions required. As soon as we think of it, then, we should act upon our generous impulse and give. We should hurry and latch onto the inspiration to do something positive, before it fades into oblivion.

Letting it Slip

* If we allow a time factor to enter the picture, we run the risk of losing everything. He should not allow the time which elapses to increase in the meantime, for there is no danger like this danger. For behold, with every extra minute of delay, there could be some new reason to cause postponement of the good deed. Any extra minute of delay could spell the permanent end of an unparalleled, ir retrievable opportunity.

Can we put a price tag on a mitzvah? It is invaluable and unbelievably precious, with spiritual significance far exceeding human comprehension. If we allow it to slip through our hands, the loss is enormous.

Understanding the Categories of Zeal 47

38 מציאת ה'ענין' - ר' יצחק אייזיק

המחשבה הראשונה הצריכה לנו לקראת היום, ללכת בעקבות דור מקבלי התורה שקיבלו על עצמם 'נעשה ונשמע'. כלומר, כל יחיד קיבל להתאים עצמו לתורה בגדר 'עבד'. להיות מוכן כולו לרצון שמים. כי הלא זהו הביאור הפשוט של קבלת ה'נעשה' לפני ה'נשמע', שיהיה מוכן מצדו להתמסר כולו לרצונו ית'. על דרך זה מוטל עלינו לקבל שייכות עם היום, ושייכות-מה עם ה'נעשה ונשמע'. דהיינו, על כל יחיד מאתנו להחליט * מצד רצונו הפנימי, מתוך הבנה שזו היא טובתו האמיתית, שבכל מקרה שיארע לו, בכל הפרעה שתהיה לו במחשבה ובמעשה, ולא משנה איזה קושי או נסיון יעמוד בפניו, הוא תמיד יהיה במצב של 'נעשה' - מוכן ללחום, להתגבר ולעמוד כחומה מבלי לזוז²⁴. זה הוא הביאור הפשוט של מדרגת 'נעשה' לפני 'נשמע' - שה'נעשה' יהיה בכל מצב ובכל תנאי, בגדר של עבדות, מבלי להתפעל משום דבר.

39

זאת היא ההכנה שתכשיך אותנו לקבל ולספוג את כל המעמד של היום. להעמיד את עצמנו לרצונו ית' כל אחד לפי כחו, 'נעשה' עוד לפני ה'נשמע', כולו לרשות האמת של תורה. וכדבר עיקרי, לקחת בידיו את 'תורת הקביעות', ללחום בכל כחותיו להיות קבוע במצבו הרוחני ולא להיות תלוי בשום מקרה, לפי יכולתו. ובהכנתו זאת נקבל את פני החג עם כל האוצרות הטמונים בו ועם כל האורות העליונים השופעים ממנו.

ש"ק פר' במדבר, תשל"ו

ה מובנים דברי המס"י (דף פ"ג) המעורר לקיים את המצוה ברגע שמגיע זמנה או בהודמנה לפניו, ומדוע? "כי אין סכנה כסכנתו, אשר הנה כל רגע מתחדש ויכל להתחדש איזה עיכוב למעשה הטוב". ומיהו הסכנה הגדולה? מפני לי החיים מורכבים מ"עכשוים", ואם אינו מתמודד אתם - כל חייו הבל וריק. ה ניתן לבאר האמור (ספ"ט) "ויתיצבו בתחתית ההר - אמר רב אבדימי וכו', למד שפנה הקב"ה עליהם את ההר כנגיית ואמר להם: אם אתם מקבלים את גורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם". ומקשים תוס' (ד"ה כפה יהם): לשם מה היה צריך לכפות עליהם הר כנגיית? הרי כבר הקדימו נעשה לנשמע? ותוצרו, שאולי יחזרו בהם, כשיראו האש הגדולה.

ולי לפי האמור אפשר לבאר הענין באופן אחר. בשעה שהכלל ישראל הקדימו נעשה לנשמע, היו במצב של התעוררות עצומה ותשוקה נוראה לקבל ורה. לא שררו ביניהם קנאה, שנאה ותחרות, אלא "בלב אחד כאיש אחד". קבלת ורה במצב זה עדיין איננה מעידה על קבלת תורה בכל המצבים. היה חשש גדול, וכאשר תחלוף אותה התעוררות והשתוקקות עצומה, בשעה שיגיעו למצבים וונים, במשך השנים הבאות, שיצאו קשים מנשוא, לא יהיו מסוגלים לשאת עליהם ותה קבלת עול. כשהקבלה היא מתוך התלהבות, או כשהתלהבות חולפת - מגדפת גם הקבלה. כפה הקב"ה עליהם הר כנגיית ואמר להם: "אם מקבלים אתם ות התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם". פירושו של דבר: אין ירידה! לא קיימת נסיגה! לא קיימת אפשרות אחרת! היתה מוכרחה להיות קבלת תורה מיוחדת מתוך כפיה, שאפילו כאשר יגיעו מצבים קשים ונסיגות ככדים - לא פורקים עול תורה. כאשר זו הגיעה - כמה שהמצב נראה קשה לא נרתעים, אלא מתפשטים את הדרך מתוך אותו מצב.

35

אלא שחז"ל מביטחים לנו "אם עתה תקבלו עליכם, יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות". רק ההתחלות קשות, אבל מכאן ואילך - יערב לכם. מהיכן דייקו חז"ל, שמכאן ואילך יערב לכם? מובא בספרים, שהשרש של כל הקשים והנסיגות הנערכים לפני האדם בעולם הזה הוא - הסתר פנים, ברגע שהבורא עולם מאיר פניו אלינו - הרי בהארת פניו מסתלקים כל הקשים והנסיגות ואדם עובר לבוראו בשמחה ובנפש חפצה. אומר לנו הקב"ה: אם עתה תקבלו עליכם - אם תקבלו עליכם עול תורה במצב בו אתם נמצאים, "והייתם לי סגולה" - תהיו חביבים לפני כאוצרות-מלכים. ברגע שנהיה חביבים לפניו, יא' פניו אלינו - ומיד יסתלקו הקשים ונרגיש ערבות נפלאה. "אם עתה תקבלו עליכם - יערב לכם מכאן ואילך".

36

אמנם המהר"ל (גור ארי"ה) מפרש "אם עתה תקבלו עליכם עול המצוות, אף על גב שהיא כבד עליכם, יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות, ואין אם שמוע תשמעו דבר הקב"ה שמבטיח אותם שיערב לכם מכאן ואילך, אלא הכל נרמז בלשון ועתה, שפירושו, הכל תולה בזמן עתה, שאם תקבלו עתה יערב לכם מכאן ואילך, ואחר כך הוא אומר, אם שמוע תשמעו והייתם לי סגולה - מילחא בפני עצמו". בקבלה עכשיו גנוזה גם העריכות! הקושי הוא לקבל! אבל כאשר אדם מוכן לקבל על עצמו עול תורה - מיד מרגיש הוא עריבות. לכאורה, היכן ראה המהר"ל במלה "ועתה" את ה"יערב לכם מכאן ולהבא"? אלא שחז"ל גילו שהקושי טמון רק, בקבלה וכיון שכל הקושי הוא בקבלה, הרמוזה במלה "ועתה", ממילא ברור שמכאן ואילך תהיה עריבות. והוא חידוש נפלא!

40 מציאת ה'ענין' - ר' יצחק אייזיק

בהודאה על יציאת מצרים על ידי מצווה מיוחדת שנצטוונו בה, אך * התודאה על מתן תורה באה לידי ביטוי דווקא ע"י ההבנה שבני מעצמנו שהתורה שניתנה לנו היא מתנה המזיקה הודאה מיוחדת, הודאה הנובעת מהכרה במתנה ובחשיבותה ולא הודאה שבאה לשם קיום חיוב הודאה, שבה אין ניכרת ההשגה הנכונה של עצם הצורך בהודאה. אולי זהו אחד מהטעמים שנמנעה התורה מלציין בפירוש את חג השבועות בתורת "זמן מתן תורתנו" צריכים אנו לחבין מעצמנו, מתוך לימוד הפסוקים, שבועות הוא חג מתן תורתנו, וממילא גם להכיר טובה לקב"ה ביום זה על המתנה הנפלאה שנתן לנו. אבל שהתורה תכתוב את הדברים במפורש, בכך תהא הודאה זו חסרה את עצם מהותה, ולכן לא נזכר באמת בתורה, שבועות הוא חג מתן התורה.

אלא שביצוע הקבלה תלוי בענין נוסף, אשר בלעדיו לא תוכל הקבלה להתבצע. לכאורה, מהי קבלת התורה? הרי כבר קבלנו תורה, במעמד הר סיני, ומה מתחדש בקבלה המחודשת, מדי שנה בשנה? אומרים אנו בסליחות: "אל תשליכנו לעת זקנה ככלות כוחנו אל תעזבנו". לנו נדמה שפסוק זה מוסב על אנשים שהגיעו לזיקנה ומתחננים שהקב"ה יחזיק בידם ככלות כוחם. מקור תחינה זו הוא בתהלים (ע"ט, ט). שם נאמר הפסוק בלשון יחיד 'אל תשליכני לעת זקנה, ככלות כוחי אל תעזבני'. מהי אותה "עת זיקנה"? רש"י מפרש "אם זקנתי בחטאים, כלומר שהטאתי הרבה". יתכן שהאדם צעיר מאד בגילו, אף על פי כן הוא זקן מופלג ברוחו. היצר הרע ניצח אותו פעמים כה רבות, שקפצה עליו זיקנה. הוא מרגיש שכוחותיו כלו ואינו מסוגל עוד להתמודד. על זה בקש דוד המלך: אם זקנתי בחטאים וכוחותי כלו - איני מסוגל להתמודד - אל תעזבני ותן לי אתה את הכח להלחם!

היצר הרע נקרא "מלך זקן וכסיל". הזיקנה שלו היא בגיל, מפני שבא אל האדם מאת הוולדו, לעומת היצר הטוב, שבא אל האדם, רק כשנעשה ברצונה, אבל ברוחו אינו זקן כלל! הוא "איש מלחמה ומלומד בערמימות" כפי שמתבטא עליו במס"י (פס"ג). מהי הכוונה "איש מלחמה"? "החובות הלבבות" מתאר (פ"ט משנ"י שח"ל המעשה) את שליטתו של היצר הרע על כל מלכני האדם, וכתוב: "ומן התימה אחי, כי כל אויב שיש לך, כשתנצחנהו פעם ושתים יירף ממך ולא יעלה על דעתו להלחם בך, לדעתו יתרון כוחך על כוחו, והוא מתיאש מנצוח אותך ומגבור עליך, אבל היצר אין מספיק לו ממך נצוח פעם ומאה פעמים, בין שניצח אותך בין שניצחתי".

זהו איש מלחמה! הוא ניצח את האדם תשעים ותשע פעמים - אף על פי כן הוא ממשיך ללחום, כאילו זו לו הלחימה הראשונה. האדם ניצח אותו תשעים ותשע פעמים, אף על פי כן אינו מתיאש כלל ומתיחס אל המלחמה כאילו היא ראשונה. אינו מתחשב לא בכשלונות מרובים ולא בנצחונות מפוארים. מהותו היא - הלחימה. כל ימי חיי האדם לוחם היצר הרע עמו, לפיכך - מוכרח האדם להלחם עמו באותו אופן כפי שחז"ל אמרו (מסכת סו"ה) "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע" ופירש רש"י "כלומר, יעשה עמו מלחמה". יעשה עמו מלחמה לעולם! קבלת עול תורה פרושה - אני מקבל על עצמי להיות לוחם! אני מקבל על עצמי להתמודד! לא אתחשב בכשלונות ולא אהיה מסוננור מנצחונות - תמיד אלחם. בלי מלחמה אין האדם משיג

מאומה! בכל שטח משטחי הרוחניות שהוא עוסק בהם - לא לתת לזיקנה להשתלט עלי.

41 **נתיבות שלום שבועות**

וכשם שיורדת ביום זה ההארה של עצם ה'תן תורה, כך יורדים גם כל הגילויים שהיו בקבלת התורה, הקולות והברקים ושאר עניני קבלת שהם כולם נצחיים, וכמקובל שכעת שהבעש"ט הק' מ' תורה עם תלמידיו, היו שומעים קודם לכן את הקולות והברקים שהיו בקבלת התורה. ולפי זה גם הזמ"ח שדרשו חז"ל, שלחי תענית, עה"פ צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו, זה מתן תורה, וכן במדרש (שהש"ר ג, ב) ביום חתונתו זה סיני, גם ככל שנה ושנה קיים ביום הק' הזה חג השבועות, בחי' יום חתונתו. והנה ביום חתונתו יש גם בחי' ויתן משאת כיד המלך (אסתר כ). שבוים חתונתו נתן המלך מתנות בלי גבול. אמנם יש עני שהשגותיו קטנות מאד, ואחרי שמתאמץ ונדחק להכנס פנימה להיכל המלך, כל בקשתו היא על שם לחם להחיות נפשו הרעבה, וכל באי היכל המלך

42 צוחקים ממנו, קטנות כאלו אתה מבקש מהמלך, הרי בהיותך כאן ביכולתך לבקש שהמלך יעשיר אותך עושר רב ותגאל לגמרי מעניותך, ומה הנך מבקש את לחם גרידא. עדין ביום מתן תורה שהוא יום חתונתו, הבקשה צריכה להיות ובשאינו ה' אלקינו את ברכת מועדיך, את הברכה של חג השבועות, שהיא והקרבנות מנחה חדשה לה', מנחה של התחדשות, שיתחדש לאדם אחר לחלוטין, וגם אם לא קיים את קבלת התורה של השנה הקודמת, שתהי' קבלת התורה החדשה בבחי' ביום חתונתו, אמאחז"ל (ברכות נו). עה"כ תורה צוה לנו משה מורשה קלת יעקב, אל תקרי מורשה אלא מאורשה, והיינו שהתורה"ק צריכה להיות אצל יהודי בבחי' אירוסין ונשואין.

43 באיזו דרגה גבוהה היו ישראל בעת קבלת התורה, וכדאיחא, שכבר הי' ראוי להיות אז התיקון הגמור. וכמ"כ הי' בקבה"ת שנפתחו כל ד' הרקיעים וכל התהומות וראו הכל שאין עוד מלבדו, כמו שאמרו חז"ל (מובא ברש"י דברים ד) עה"פ אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו. ומכיון שבכל שנה ושנה חוזאים ומתגלים כל הגילויים שהיו בעת קבה"ת, הרי בודאי סגולת היום הזה להגיע לאתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו. שזו המדרגה הגדולה ביותר אצל יהודי, וכדאיחא (דב"ר יא, ח) שמשרע"ה ביום פטירתו אמר רבונו של עולם דבר אחד אני מבקש ממך שייקעו כל השערים שבשמים ותהומות ויראו שאין זולתך. וכמו שאמר פ"א מרן הק' מקוברין זי"ע, שבכל הימים הנוראים ביקש רק דבר אחד, שיפתחו כל ד' הרקיעים ויראו הכל שאין עוד מלבדו. וכידוע הסיפור מהרה"ק מברדיטשוב זי"ע שפ"א הרעיש עולמות בתפלתו בחג הזה, ועד שצ"ק אבא רחימאי התראה אלינו כמו שנגלית לכותינו בהר סיני, והמשיך בתפלתו במדרגות עליויות כלפיד אש עד שצעק בקול אנו רואים א' חיים, והיו לו או גילויים נוראים ונשגבים אשר לאו כל מוחא סבילי דא.

44 ואם כי עשיקי אנו ובחשוכא שרינו, הרי גם לפי ערכנו שייך ענין זה של אתה הראת לדעת, וכמאה"כ (ישעי' מ) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה,

דהיינו לראות את כח הפועל בפועל, ושמכל הבריאה נכיר ונראה את בורא כל העולמים נגד עינינו תמיד, אשר זו מעין הבחי' של אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו, ושיקיים בנו כמאמר הרה"ק מרוז'ין זי"ע, רבש"ע מוחלני לך עוה"ז מוחלני לך עוה"ב ובלבד שתאיר את העינים שלא להתהלך ככהמות עלי אדמות. דאם אינו רואה מי ברא כל אלה, שיש דברים המסתירים בעדו שלא יראה, הרי הוא בבחי' סומא החשוב כמת (נדרים סד). ואיתא בספה"ק דברת שלמה (פ' בחוקות) שבא אליו אחד מאנשי התאונן שרוצה מאד לעבוד את השי"ת אך הוא טרוד ביותר בעסקיו, ובגלל זה רחוק הוא מהבורא ית"ש, והשיבו, הנה הקב"ה הוא הרי אין סוף, וכל העולמות כנגריר חרדל כנגדו ית', ואיך אפשר שמעט עניני עוה"ז שהם שטות והבל יסתירו בערך את הבורא הגדול והנורא. * ויומא קגרים, היום הזה בו יורדים כאמור הגילויים של קבה"ת, וכל יהודי צריך למצוא בנפשו ולהרגיש בכל מהותו לפי ערכו, בחי' אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו, ולזכות לבחי' והקרבנות מנחה חדשה לה'. וביום חתונתו מבקש איש יהודי מהשי"ת דבר אחד, שלא יהי' עני וסומא, ושיצא ממאסר הצמצום שהוא כלוא בו, אשר כל דבר פעוט מסתיר בעדו את אור האלקות, ויזכה גם הוא מהארת הא' יומא לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו.